

A bankjegyek biztonságának hatvan éve

Forrás: MNB

A bankjegyeket – kissé leegyszerűsítve a meghatározást – nevezhetjük különleges nyomtatványoknak is, hiszen különleges papírra készülnek, különleges nyomdai eljárásokkal abból a célból, hogy az általuk képviselt értéket megbízhatóan, a hamisításoknak is ellenállva legyenek képesek megjeleníteni.

A hamisítások minőségére és mennyiségére minden időben hatással van az adott kor technikai fejlettsége. A forint születését követő több

mint négy évtizedben ilyen szempontból nyugalmas éveket élhettek át mind a bankjegyek biztonságáért felelős szakemberek, mind pedig az „utca embere”, aki számára a pénz készül. Ebben az időben a bankjegyek tervezése elsősorban grafikai, művészi feladat volt. A különleges összetételű – a textiliparban is használatos növényi rostokból álló –, optikai fehérítőtmentes, esetleg látható jelzőrostokat tartalmazó papírra metszetmélynyomtatással nyomtatott, kézzel is tapintható rajzolatokat tartalmazó bankjegyek (pl. a 10, 20, 50 és 100 forintosok) évtizedeken keresztül állták a versenyt a hamisításokkal szemben.

Az irodai sokszorosító eszközök – előbb a fekete-fehér xerox elven működő, majd a kilencvenes évek elejétől a fejlett számítástechnikai rendszereken alapuló színes fénymásolók – megjelenése új kihívásokat hozott mind a bankjegyek gyártói, mind kibocsátói számára. A nemcsak a becsületes emberek, de a hamisítók számára is könnyen hozzáférhető, könnyen kezelhető, forradalmian fejlődő, zavarba ejtően jó minőségű reprodukciókat előállítani képes fénymásolók megjelenésével soha nem látott tempóra gyorsult a jegybankok és a hamisítók örök versenye. A kibocsátói előny tartása érdekében a korábbiakban feleslegesnek vagy elképzelhetetlennek tartott anyagok (pl. fluoreszkáló sorszámok a régi 1000 forintonos) jelentek meg a bankjegyeken, vagy például a papírban korábban „testidegen”-nek minősített biztonsági szál a régi 5000 forintos papírjában a kilencvenes évek kezdetén.

UV jelzőrostok képe az optikai fehérítőtmentes bankjegypapíron

Diffrakciós biztonsági csík

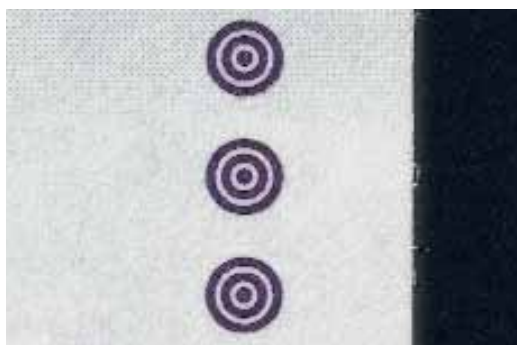
Mikroírásnyomat

A bankjegyek tervezése során egyre jelentősebb szerepet kezdett kapni a művészi munkát kiegészítő, a hamisítás elleni védelmet vagy az automaták, pénzfeldolgozó gépek általi azonosíthatóságot biztosító mérnöki tevékenység. A grafikusművész feladata gazdagodott, és egyben nehezedett a bankjegyeken helyet követelő, különböző biztonsági elemek harmonikus kompozícióba foglalásával.

Portré grafikai vázlat rézmetszéshez

A napjainkban forgalomba kerülő bankjegyek a technika fejlődését követve már előreláthatóan nem évtizedekre készülnek, sőt rövidebb életük során akár többször is korszerűsítésre szorulhatnak. A jelenleg forgalomban lévő, 1997-től kibocsátott forint bankjegysorozat biztonsági elemeit tekintve nemzetközi összehasonlításban is megállja a helyét. A papírban fluoreszkáló színes jelzőrostok, a bankjegyre nyomtatott személy képét ábrázoló árnyalatos vízjelkép, valamint mikroírással is ellátott biztonsági szál található, a legtöbb címlet papírját pedig hologramfólia is védi. Gaz-

Vakjel

UV fluoreszcens védelmi jegyek a bankjegyben

dag a nyomdai úton kialakított biztonsági elemek listája is. Rejtett kép, illeszkedőjel, többféle ultraviolet vagy infravörös tartományban vizsgálható, színváltó vagy irizáló nyomatok nehezítik a hamisítást, illetve teszik lehetővé a valódiság megállapítását.

A korai évtizedek említett hamisításmentes „nyugalma” már sohasem tér vissza – korszerűséget tükröző bankjegyeinknek köszönhetően azonban a hamisítás mértéke a készpénzforgalom biztonságát nem zavarja.

A biztonságra fordított figyelem mellett megengedhetjük magunknak azt is, hogy a bankjegyekre ne csak mint egy műszaki leírás mellékletére, hanem – a portrékat, hátoldali képeket gondolatban bekeretezve – mint önálló képzőművészeti alkotásokra tekintsünk.